

Μεταπτυχιακό σεμινάριο, χειμερινό εξάμηνο, 2013-14

Όλγα Κατσιαρδή-Hering

Θέμα: Πόλεις-Λιμάνια της Μεσογείου (15ος-19ος αι.). Ανάμεσα στην Ιστορική Γεωγραφία, την Κοινωνική και Πολιτική Ανθρωπολογία και την οικονομική διάσταση.

Subject: City-Ports in the Mediterranean (15th-19th cent.). Between the Historical Geography, the Social and Political Anthropology and the Economic Dimension.

Περίληψη: Στόχος του σεμιναρίου είναι να εξετασθεί ο σχηματισμός και η εξέλιξη των πόλεων λιμανιών στην ως άνω περίοδο, ιδίως όμως στην Ανατολική Μεσόγειο. Θα επιχειρηθεί να εξηγηθεί η χωρική και κοινωνική τους διαμόρφωση μέσα από παράγοντες της γεωπολιτικής τους θέσης αλλά και της οικονομικής εκείνης σε τοπικό και διεθνές για την εποχή επίπεδο. Θα αναδειχθούν παράγοντες διαμόρφωσης της αρχιτεκτονικής, πολεοδομικής και συνάμα κοινωνικής ανέλιξής τους, ο ρόλος της μετανάστευσης, των οικονομικών-κοινωνικών δικτύων και οι πολιτικές αποφάσεις των εκάστοτε κρατούντων.

Summary: The aim of the seminar is to research the formation and the development of the city-ports during the above era, particularly in the Eastern Mediterranean. We'll try to examine their territorial and sociological configuration through the various factors of their geopolitical and economic positions in the local and international framework. Factors of architectural and topographical 'city-planning' and in the meantime the role of the migration, of the economic-social networks as well as the political official targeting will be highlighted as well.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected Bibliography

<http://www.ieg-ego.eu/de/threads/crossroads/hoefe-und-staedte/catia-antunes-hafenstaedte-der-fruehen-neuzeit-1500-1700>

Γενικά θεωρητικά

- *Abulafia, D., (ed), *The Mediterranean in history*, Los Angeles 2003.
- *Benevolo, L., *Die Geschichte der Stadt* (μετ. εν μέρει και ελληνικά)
- #Blacksell, M., *Political geography*, London – New York 2006. [eho fotot](#)
- #Boyer, Christine, *The city as collective memory: its historical imagery and architectural entertainments*. Cambridge, Mass. 1994. [eho fotot](#)
- Bruhns, H. – Nippel, W. (eds), *Max Weber und die Stadt im Kultur Vergleich*, Göttingen 2000. [eho fotot](#)
- *Calabi, D. (ed), *The Market and the City: Square, Street and Architecture in Early Modern Europe*. Aldershot, Ashgate, 2004. [spoud](#)
- Carter, H., *The study of urban geography*. London 1972.
- #Cerasi, M., *La città del Levante. Civiltà urbana e architettura sotto gli Ottomani nei secoli XVII- XIX*. Milano 1988. [Spoud](#)
- #Christoph, [CLAR](#), *Exklusive Territorialität. Funktionen von Territorium für die kapitalistische Organisation von Gesellschaft* PhD Univ. Wien 2011 [eho pdf](#)
- *Crossick, Geoffrey, *The artisan and the european town,, 1500-1900*, Aldershot 1997

- #Cowan, A., *Urban Europe 1500-1700*, London et. 1998. [eho fotot](#)
- Delaney, D. *Territory. A short introduction*, Oxford et al. 2005. [eho fotot](#)
- Denecke, D. - Shaw, G., *Urban historical Geography. Recent Progress in Britain and Germany*. Cambridge Univ. Press 1988. [Spoud](#)
- Dennis, Richard - Daniels, Stephen, “‘Community’ and the social geography of Victorian cities”, *Urban History*, 8/(1981) 7-23
- Döcker, Ulrike, *Die Ordnung der bürgerlichen Welt. Verhaltensideale und soziale Praktiken im 19. Jahrhundert*, Frankfurt . New York: Cambus Verlag, 1994, [ehei o Raptis](#)
- *Dumont, P. – Georgeon, F., , *Villes ottomanes à la fin de l’Empire*, Paris, 1992
- *Edhem, E. – Goffman, D. – Masters, Br., *The Ottoman city between East and West: Aleppo, Izmir and Istanbul*, Cambridge University Press 1999. [Spoud](#)
- *Elliott, Paul “Towards a geography of English scientific culture: provincial identity and literary and philosophical culture in the English county town, 1750-1850” *Urban History* 32/3 (2005) 391-412
- #Freitag, Ul. - Fuhrmann, M. - Lafi, N. - Riedler, Fl. (eds), *The city in the Ottoman Empire*, London et al 2011. [spoud](#)
- #Garrioch, G., “Sounds of the city: the soundscape of early modern European towns” *Urban History* 30/1, 2003, 5-25. [eho pdf](#)
- #Groos, A., - Schiewer, H.-J. – Stock, M. (eds), *Topographies of the Early Modern City*, Göttingen 2008. [eho fotot](#)
- Hans **Haas, Hannes Stekl** (eds), *Bürgerliche Selbstdarstellung. Städtebau, Architektur, Denkmäler*, σειρά: Bürgertum in der Habsburgermonarchie, IV, Wien: Böhlau, 1995, [έχει ο Ράπτης](#)
- Häußermann, H. – Siebel, W., *Stadtsoziologie: eine Einführung*, Frankfurt a. M.: Campus Verlag, 2004
- *Kasaba, Resat, Keyder, Çağlar, Tabak, Faruk, «Eastern Mediterranean Port Cities and their Bourgeoisie. Merchants, Political Projects and Nation-States», *Special Anniversary issue: The Work of the Fernand Braudel Center, Review*, X, 1, Summer 1986, 121-135.
- *Keyder, Çağlar, Özveren, Y. Eyüp, Quataert, Donald (eds), «Port-cities of the Eastern Mediterranean, 1800-1914», *Review*, XVI, 4, Fall 1993, Special Issue
- #Katsiardi-Hering, O., „City-ports in the Eastern and Central Mediterranean from the Mid-sixteenth to the Nineteenth Century: Urban and Social Aspects”, *Mediterranean Historical Review*, 26/2, 2011, 151-170 [eho pdf](#)
- , “Cités-Port de l’Adriatique: Coexistence ou vie en commun de leurs habitants? proposition de recherche”, *Εώα και Εσπέρια*, 4 (1999-2000) 9-21.
- *Koder, J., «Για μια εκ νέου τοποθέτηση της εφαρμογής της θεωρίας των κεντρικών τόπων», στο: Δημητριάδης, Ε. Π. – Λαζόπουλος, Α. Φ., Τσότσος, Γ. (επιμ.), *Ιστορική γεωγραφία. Δρόμοι και κόμβοι της Βαλκανικής. Από την αρχαιότητα στην ενιαία γεωγραφία*, Θεσσαλονίκη 1998, σ. 33-50
- *Kolluoğlu, B.– Toksöz, M. (eds.), *Cities of the Mediterranean from the Ottoman to the present day*, London – New York 2010. [Spoud](#)
- #Kümin, B. (ed.), *Political space in pre-industrial Europe*, Farnham 2009. [eho fotot](#)
- Lafi, N., *Municipalités Méditerranéennes: les réformes urbaines Ottomanes au miroir d’une histoire compare*, Berlin 2005
- *Richard Lawton and Robert Lee (eds.). *Population and Society in Western*

European Port Cities, c. 1650-1939_ (Liverpool Studies in European Population, vol. 2.)
Liverpool: Liverpool University Press 2002. xvi+385 pages. Tables, maps, notes,
bibliography, and index. \$75.95 (cased), ISBN 0-85323-435-3; \$28.95 (paper), ISBN 0-
85323-907-X.

*Lee, Robert, ‘The Socio-Economic and Demographic Characteristics of Port Cities: A
Typology for Comparative Analysis?’, *Urban History*, 22/2, 1998, 147-172..

*---, ‘Configuring the region: maritime trade and port-hinterland relations in Bremen,
1815-1914’, *Urban History*, 32/2, 2005, 247-287

*---, ‘Configuring the City: In-Migration, Labour Supply and Port Development in
Nineteenth-Century Europe’. *International Journal of Maritime History* 17/1,
2005, 91-122.

#Lees, A., - Hollen Lees, L., *Cities and the Making of Modern Europe, 1750-1914*,
Cambridge Univ. Press 2007. [eho fotot kais to spoyd oikonomikon epistimon](#)

*Leontidou, L., *The Mediterranean city in transition. Social change and urban
development*. Cambridge 1990

Löw, M., *Soziologie der Städte*, Frankfurt a. M. 2008. [eho fotot](#)

#Malmberg, T., *Human territoriality. Survey of behavioural territories in man with
preliminary analysis and discussion of meaning*, Paris et al. 1980 [eho fotot](#)

Manneville, Ph., (ed), *Des villes, des ports, la mer et les hommes*. 124 congrès des
sociétés historiques et scientifiques, Nantes 19-26 Avril 1999, Paris, Éds du CTHS
2001

#Michel, B., *Stadt und Gouvernementalität*, Münster 2005 [eho fotot](#).

Mitterauer, M., “Das Problem der zentralen Orte als Sozial- und Wirtschaftshistorische
Forschungsausgabe”, *Vierteljahresschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte* 58/ 4 (1971), 432-467

*Νεοελληνική Πόλη. Οθωμανικές Κληρονομίες και Ελληνικό κράτος, Πρακτικά του
Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας*, Αθήνα-Ερμούπολη, 1984, I-II, Αθήνα 1985

Nicholas, D., *Urban Europe, 1100-1700*, New York 2003. [eho fotot](#)

Panzac, D., (ed.), *Les villes dans l’Empire ottoman: Activités et sociétés*, I-II, Paris 1991

*Platt, Harold, “The emergence of urban environmental history”, *Urban History* 26/1
(1999) 89-95

#Rose-Redwood, R. - Tantner, A., “History of Urban House Numbering, Introduction:
governmentality, house numbering and the spatial history of the modern city”, *Urban
History*, 39/4 (2012) 607-613, [eho pdf sto bibliogr urban](#)

*#Sack, R.-D., *Human territoriality. Its theory and history*, Cambridge 1986.

*John Smith, “Urban elites c. 1830-1930 and urban history” *Urban History*, 27/2 (2000)
255-275

#Saunders, P., *Soziologie der Stadt*, Frankfurt – New York 1981. [eho fotot](#)

#Benjamin STANLEY, “An historical perspective on the viability of urban diversity:
lessons from socio-spatial identity construction in nineteenth-century Algiers and
Cape Town”, *Journal of Urbanism*, 5/1, 2012, 67-86 [eho pdf](#)

*Taylor, Gr., *Urban Geography. A study of site, evolution, pattern and classification in villages, towns, and cities*. London 1979.
*Vries, Jan de, *European Urbanization 1500-1800*. London 1984
Yerolympos, Alexandra, *Urban transformations in the Balkans (1820-1920). Aspects of Balkan Town. Planning and the remaking of Thessaloniki*. Thessaloniki 1996.
Urban Studies vols. 1-19 1964-1972
Urban History

Μεσόγειος ενδεικτικά

#Salvatore BONO, *Il Mediterraneo Da Lepanto a Barcellona*, Perugia 1999
*Fernand BRAUDEL, *La Méditerranée et le monde méditerranéen à l'époque de Philippe II*, Paris 1966² (και ελληνική μετάφραση από το ΜΙΕΤ)
*Fernand BRAUDEL, Georges DUBY, Maurice AYMARD, *La Méditerranée . L'espace et l' Histoire, Les hommes et l'heritage*, Paris 1986 (μετ ελλην, εκδ. Αλεξάνδρεια)
*Βασίλης ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ, *Ελληνική Ναυτιλία 1776-1835. Α-Β*, Αθήνα 1985-1986
#Franz Georg MAIER, *Die Verwandlung der Mittelmeerwelt*, Fischer Taschenbuch Verlag, 1975
*David ABULAFIA, (ed), *The Mediterranean in history* /Los Angeles : The J. Paul Getty Museum, 2003.
Μεσόγειος, οι δρόμοι της θάλασσας : πρακτικά της έβδομης συνάντησης ναυτικών μουσείων Μεσογείου για τη Μεσογειακή ναυτική κληρονομιά, Αθήνα, 1-2 Νοεμβρίου 2000... Αθήνα : [χ.ο.], 2003 Γενν βιβλ.
Γερ. Σ . ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ, *Η Ανατολική Μεσόγειος ως ευρωπαϊκή ιστορία : άποψη μιας προοπτικής*. Αθήνα: χ.ο., 1984 Γενν βιβλ
Χάρις ΚΑΛΛΙΓΑ, Αλέξης ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ (επιμ) , *Πελοπόννησος : πόλεις και επικοινωνίες στη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα : επιλογή ανακοινώσεων από τα Ε', ΣΤ', Ζ' και Η' Συμπόσια Ιστορίας και Τέχνης του Μονεμβασιώτικου Ομίλου*. /.. Αθήνα Εστία, 2006.. Γενν βιβλ

Πόλεις γενικά

<http://www.storiadelacitta.it>
<http://cities.wikispaces.asu.edu>

«Η πόλη στους νεότερους χρόνους», που βρίσκεται αναρτημένη στον ιστότοπο του Ινστιτούτου Μεσογειακών Σπουδών (<http://cities.ims.forth.gr>)

BRUNNBAUER, Ulf; NOVINŠČAK, Karolina; VOSS, Christian (Hrsg.): *Gesellschaften in Bewegung. Emigration aus und Immigration nach Südosteuropa in Vergangenheit und Gegenwart*. 48. Internationale Hochschulwoche der Südosteuropa-Gesellschaft in Tutzing 5. - 9. Oktober 2009, München - Berlin, 2011. ISBN 978-3-86688-156-3. eBook (PDF), 326 S., 30,00 Euro (Best.Nr. 8021, eBook (PDF))
*M. CERASI, *La città del Levante*. Milano 1988

*Bistra, CVETKOVA , *Vie économique de villes et ports balkaniques : aux XVe et XVIe siècles* , Paris : Librairie Orientaliste Paul Geuthner 1971

*P. DUMONT- F.GEORGEON, *Villes ottomanes à la fin de l'Empire*, Paris, L'Harmattan, 1992

*Eldem EDHEM- Daniel GOFFMAN, -Bruce MASTERS, *The ottoman city beteen East and West Aleppo, Izmir and Istanbul*, Cambridge University Press, 1999

*Fatma ACUN, "A portrait of the Ottoman cities", *Balkan Studies* 4, 2001, 116-140

Malte FUhrMANN, «Cosmopolitan Imperialists and the Ottoman Port Cities. Conflicting Logics in the Urban Social Fabric», in *Cahiers de la Méditerranée* 67(Dec. 2003)

--Malte FUhrMANN & Vangelis Kechriotis, *The late Ottoman port-cities and their inhabitants: subjectivity, urbanity, and conflicting ordersm In memory of Faruk Tabak (1953–2008)*, *Mediterranean Historical Review*, 24/2 (2009) special issue

Simon GUNN, "Class, identity and the urban: the middle class in England, c. 1790-1950", *Urban History* 31/1 , 2004, 29-47 [eho pdf](#)

Vilma Hastaoglou-Martinidis, "Les villes-ports du bassin oriental de la Méditerranée à la fin du XIXe siècle: travaux portuaires et transformations urbaines", στο: *Petites et grandes villes du bassin méditerranéen, Etudes autour de l' œuvre d'Etienne Dalmasso*. Ecole française de Rome 1998 [exo σε pdf](#)

Resat KASABA- ²aglar KEYDER- Faruk TABAK, «Port-cities of the Eastern Mediterranean, 1800-1914», *Review*, V. XVI, 4, Fall 1993

Resat KASABA- ²aglar KEYDER- Faruk TABAK, «Eastern Mediterranean Port Cities and their Bourgeoisie. Merchants, Political Projects and Nation-States», *Special Snniversary issue: The Work of the Fernand Braudel Center, Review*, X, 1(Summer 1986) 121-135.

*Olga KATSIARDI-HERING, Cités-Port de l'Adriatique: Coexistence ou vie en commun de leurs habitants?proposition de recherche, *Εώα και Εσπέρια*, 4 (1999-2000) 9-21

Δημήτριος ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗΣ, Η ελληνική διασπορά στη Ρουμανία: η περίπτωση της ελληνικής παροικίας της Βραΐλας (περ. 1820-1914), Διδ. Διατρ, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας 2012.

*R. LEE, 'The Socio-Economic and Demographic Characteristics of Port Cities: A Typology for Comparative Analysis?', *Urban History*, 22, No.2 (1998)

#R. LEE, 'Configuring the City: In-Migration, Labour Supply and Port Development in Nineteenth-Century Europe', *International Journal of Maritime History*, XVII, No. 1 (June 2005) 91-122

*R. LEE, 'Configuring the region: maritime trade and port-hinterland relations in Bremen, 1815-1914', *Urban History*,32, 2(2005) 247-287

Philippe MANNEVILLE (ed), *Des villes, des ports, la mer et les hommes*. 124 congrès des sociétés historiques et scientifiques, Nantes 19-26 Avril 1999, Paris, Éds du CTHS 2001

*Lewis MUMFORD, *The city in History*, 1979

Νεοελληνική Πόλη. Οθωμανικές Κληρονομίες και Ελληνικό κράτος, Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας, Αθήνα-Ερμούπολη, 1984, I-II, Αθήνα 1985

*Daniel PANZAC (ed.), *Les villes dans l'Empire ottoman: Activités et sociétés*, I-II, Paris 1991

*Πρακτικά του Β' Διεθνούς Συνεδρίου, «Η Πόλη στους νεότερους χρόνους. Μεσογειακές και Βαλκανικές όψεις (19^{ος}-20^{ός} αι.)», Αθήνα 2000

André RAYMOND, *Arab cities in the Ottoman period: Cairo, Syria, and Maghreb*, Aldershot: Ashgate/Variorum 2002

Μαρία ΣΥΝΑΡΕΛΛΗ, *Δρόμοι και Λιμάνια στην Ελλάδα, 1830-1880*, Αθήνα, ΕΤΒΑ, 1989

#Yerolympos, Alexandra, *Urban Transformations in the Balkans (1820-1920)*.

Aspects of Balkan Town. Planning and the Remaking of Thessaloniki. Thessaloniki: University Studio Press, 1996.

#Max WEBER, (*Wirtschaft und Gesellschaft*) *Die Stadt*, 1999 (ελλην. *Η πόλη, μετ. Θανάσης Γκιούρας*), Αθήνα, Κένταυρος, 2003

"Contemporary Urban History: What the Study of Port Cities Implies for Evidence, Methodology and Conceptualization" JOSEK KONVITZ

CAROLA HEIN, ed. *Port Cities: Dynamic Landscapes and Global Networks*. London and New York: Routledge, 2011.

communities και γειτονιές (Neighborhoods) έχει αναπτυχθεί έντονα τελευταία, όχι μόνο μέσα στο πλαίσιο της ιστορίας των πόλεων αλλά και των μεταναστεύσεων. Επιλέγω: Nevola, F., "Introduction: locating communities in the early modern Italian city", *Urban History*, 37/3 (2010) 350-353, http://journals.cambridge.org/abstract_S0963926810000490 επίσκεψη 14.12.2012, · Harth, A. – Herlyn, Ul. – Scheller, G. – Tessin, W., *Stadt als lokaler Lebenszusammenhang. Gemeindestudien als Ansatz in der Stadtsoziologie*, Wiesbaden: Springer, 2012, http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-531-93490-7_2, επίσκεψη 12.1.2013, σ. 7, 11-12· Strutz, J., "Kulturelle Nachbarschaft. Zur Konjunktur eines Begriffs", στο: Kofler, G. – Le Roder, J. – Strutz, J. (επιμ.), *Kulturelle Nachbarschaft. Zur Konjunktur eines Begriffs*, Klagenfurt – Wien – Ljubljana – Sarajevo: Wieser Verlag, 2002, σ. 7-24.

ΑΓΚΩΝΑ -ΣΕΝΙΓΑΛΛΙΑ

#Sergio ANSELMINI (ed), *La provincia di Ancona. Storia di un territorio*. Roma-Bari, Laterza 1987

#Sergio ANSELMINI (ed), *Una città Adriatica. Insediamenti, forme urbane, economia, società nella storia di Senigallia*, Casa di Risparmio di Jesi, 1978

#Alberto CARACCILO, *Le port franc d'Ancône, Croissance et impasse d'un milieu marchand au XVIIIe siècle*, Paris 1965 (στο ιστ. σπουδ. η ιταλ. μετ.)

*Όλγα ΚΑΤΣΙΑΡΔΗ- HERING, *Λησμονημένοι ορίζοντες ελλήνων εμπόρων. Το πανηγύρι στη Senigallia (18ος-αρχές 19^{ου} αιώνα)*, Αθήνα 1989

#Rosario PAVIA, Ercole SORI, *Ancona*, Roma-Bari, Laterza, 1990

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

*Ευθύμιος Θ. ΣΟΥΛΟΓΙΑΝΝΗΣ, *Η ελληνική κοινότητα Αλεξανδρείας 1843-1993*, Αθήνα 1994

*Christos HATZIOSIF, *La colonie grecque en Égypte (1833-1856)*, Doctorat de 3ème cycle, Paris 1983

Katerina TRIMI-KIROU, «Quel cosmopolitisme à ère des nationalismes? Le cas d'Alexandrie», *Cahiers de la Méditerrané* 67 (Dec. 2003)

<http://cdlm.revues.org/index126.html>

M. ΤΟΜΑΡΑ-ΣΙΔΕΡΗ, *Αλεξανδρινές Οικογένειες. Χωρέμη – Μπενάκη – Σαλβάγου*, Αθήνα, εκδ. Κέρκυρα, 2004

BENETIA

Riccardo CALIMANI, *Die Kaufleute von Venedig. Die Geschichte der Juden in der Löwenrepublik* (μετ. από ιταλ.) Düsseldorf 1988

R. CESSI, *Storia della Repubblica di Venezia*, Firenze 1983, 3rd ed.

Salvatore CIRIACONO, *Olio ed Ebrei nella Repubblica veneta del Settecento*, Venezia 1995

*Élisabeth CROUZET-PAVAN (ed.), «*Sopra le acque salse*». *Espaces, pouvoir et société à Venise 'a la fin du Moyen Age*, École Française de Rome, Palais Farnese 1992

*F. C. LANE, *Venice: A Maritime Republic*, Baltimore- London, The Johns Hopkins University Press, 1973

F. C. LANE, *I mercanti di Venezia*, Torino 1982

W. Mc NEILL, *Venezia il cardine d'Europa (1081-1797)*, Roma 1979

*Reinhold C. MUELLER, *The venetian money Market. Banks, Panics and the Public Debt, 1200-1500*, Baltimore and London, Johns Hopkins University Press, 1997

J. J. NORWICH, *Storia di Venezia, I-II*, Milano 1982

ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ

*Χριστίνα ΑΓΡΙΑΝΤΩΝΗ, Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ (επιμ.), *Σύρος και Ερμούπολη: συμβολή στην ιστορία του νησιού, 15ος-20ός αι.* Αθήνα, ΕΙΕ, 2008

*Ανδρέας Θ. ΔΡΑΚΑΚΗΣ , *Ιστορία του οικισμού της Ερμουπόλεως (Σύρας)*, Αθήνα : 1983

*Βασίλης ΚΑΡΔΑΣΗΣ, *Σύρος, Σταυροδρόμι της Ανατολικής Μεσογείου (1832-1857)*, Αθήνα, ΜΙΕΤ, 1987

*Χρήστος Κ. ΛΟΥΚΟΣ - Πόπη ΠΟΛΕΜΗ , *Οδηγός Δημοτικού Αρχείου Ερμούπολης : 1821 - 1949* , Αθήνα : Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού Μνήμων, 1987

*Χρήστος Κ. ΛΟΥΚΟΣ , *Πεθαίνοντας στη Σύρο τον 19ο αιώνα : Οι μαρτυρίες των διαθηκών* , Ηράκλειο : Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2000

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

*Meropi ANASTASSIADOU, *Salonique 1830-1912, une ville ottomane à l' âge des Réformes*, Leiden, Brill, 1997

*Σπύρος ΑΣΔΡΑΧΑΣ (επιμ.), *Η Θεσσαλονίκη του 18^{ου} αιώνα. Η φωνή των εικόνων. Προλεγόμενα Σπύρος ΑΣΔΡΑΧΑΣ*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1996

BARON-VASSARD, Odette. 'Une identité culturelle de la diaspora: Le cas de Salonique', *Mésogéios* 20-21 (2003): 131-45.

#Ljuben BEROV, «The course of Commodity Turnover at the Thessalonika Port and the West European Economic Cycle in 19 c. up to 1912», *Études Balkaniques* , 4(1985)72-88

I. Κ. ΧΑΣΙΩΤΗΣ (επιμ.), *Τοις αγαθοίς Βασιλεύουσα. Θεσσαλονίκη, Ιστορία-Πολιτισμός*, Θεσσαλονίκη 1997

Ευάγγελος Α. ΧΕΚΙΜΟΓΛΟΥ- Χαράλαμπος ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ, *Θεσσαλονίκη, Η Οθωμανική περίοδος*. Τόμος Β2, Θεσσαλονίκη: Πολιτιστική Εταιρεία Επιχειρηματιών Βορείου Ελλάδος, 2004

*Βασίλης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, *Τοπογραφία της Θεσσαλονίκης κατά την εποχή της Τουρκοκρατίας 1430-1912*, Θεσσαλονίκη 1983

* Δημοκρατία ΗΛΙΑΔΟΥ, *Inventaire des documents des archives de la chambre de commerce de Marseille: lemme Salonique (XVIIe-XVIIIe siecles)*, Thessaloniki: Institute for Balkan Studies, 1981

*Πολυχρόνης Κ. ΕΝΕΠΕΚΙΔΗΣ, *Θεσσαλονίκη και Μακεδονία 1798-1912 = Thesalonike und Mazedonien 1798-1912: Γερμανοί, Αυστριακοί και Γάλλοι πολιτικοί, διπλωμάτες και λόγιοι αφηγούνται για τη ζωή και την κίνηση, την πολιτική και τους θεσμούς καθώς και την ιστορική τοπογραφία μακεδονικών πόλεων*, Αθήνα: Εστία, 1982

*Harald HEPPNER - Olga KATSIARDI-HERING, *Drei Epochen in einer Stadt. Zum Zeitschichtengefüge im südöstlichen Europa des 18. Jahrhunderts*, in Martin Scheutz/ Wolfgang Schmale/ Dana Stefanova (eds), *Orte des Wissens, Jahrbuch der Österreichischen Gesellschaft zur Erforschung des achtzehnten Jahrhunderts*, 18/19 (2004) 357-374

*Gunnar HERING, *Die Juden von Saloniki, Südost-Forschungen*, 58 (1999)

Αλεξάνδρα ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ-ΓΕΡΟΛΥΜΠΟΥ, *Μεταξύ Ανατολής και Δύσης: Θεσσαλονίκη & βορειοελλαδικές πόλεις στο τέλος του 19ου αιώνα / 2. έκδοση* Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2004. Γενν βιβλ

Αλεξάνδρα ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ-ΓΕΡΟΛΥΜΠΟΥ, *Η ανοικοδόμηση της Θεσσαλονίκης μετά την πυρκαγιά του 1917: ένα ορόσημο στην ιστορία της πόλης και στην ανάπτυξη της ελληνικής πολεοδομίας / Θεσσαλονίκη: University Press, 1995* Γενν βιβλ

---, *Μεταξύ Ανατολής και Δύσης: Θεσσαλονίκη & βορειοελλαδικές πόλεις στο τέλος του 19ου αιώνα*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2004²

Alexandra YEROLYMPOS, *Salonique, 1890-1917: les chemins de l'occidentalisation / [par] 1997* Descr. p. 201-215: ill.; 24 cm. Tirage à part: La ville régulière: modèles et tracés, 1997 Γενν βιβλ

M. LASCARIS, *Salonique à la fin du XVIIIe siècle d'après les rapports consulaires Français*, Athènes 1939

*Mazower, Mark. *Salonica: City of Ghosts: Christians, Muslims and Jews 1430-1950*. London: Harper Collins, 2004 (και ελληνικά)

*Κωνσταντίνος ΜΕΡΤΖΙΟΣ, *Μνημεία Μακεδονικής Ιστορίας*, Θεσσαλονίκη 1947

*Ρένα ΜΟΛΧΟ, iiiiiii

*Κωστής ΜΟΣΚΩΦ, *Θεσσαλονίκη 1700-1912. Τομή της μεταπρατικής πόλης*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής, 1973

#Νίκος Κ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, *Θεσσαλονίκη 1900-1917*, Θεσσαλονίκη, Μόλχο, 1980

*Jos. NEHAMA *Histoire des Israelites de Salonique*. Salonique 1935

*Nicos SVORONOS, *Le commerce de Salonique au XVIIIe siècle*, Paris 1956 (και σε ελλην. μετ.)

*Εβλιά ΤΣΕΛΕΜΠΗ, *Οδοιπορικόν (τα περί Θεσσαλονίκης)*, μετ. Ν. Μοσχοπούλου, *στό Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών* 16 (1940)321-363

*Apostolos VACALOPOULOS, *A history of Thessaloniki*, Thessaloniki 1963
#Gilles VEINSTEIN (ed), *Salonique, 1850-1918. La «ville des Juifs» et le réveil des Balkans*, Paris 1992

<http://www.thessalonikiartsandculture.gr/blog/palia-thessaloniki/i-arxitektoniki-sti-thessaloniki-sto-telos-tis-othomanikis-epoxis#.Uoiba8saySM>

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

<http://omogeneia-turkey.com/church/kilise/ayatriada.html>

*Ο έξω-Ελληνισμός. Κωνσταντινούπολη και Σμύρνη (1800-1922). Πνευματικός και κοινωνικός βίος (30-31 Οκτ. 1998), Επιστ. Συμπόσιο Εταιρείας Σπουδών εοελληνικού Πολιτισμού/Σχολή Μωραΐτη, Αθήνα 1999

Fuhrmann, M., "Vom stadtpolitischen Umgang mit dem Erbe der Europäisierung in Istanbul, Izmir und Thessaloniki", στο: Tischler, U. - Zelepos, I. (επιμ.), *Bilderwelten – Weltbilder. Die Gegenwart der Vergangenheit in postosmanischen Metropolen Südosteuropas: Thessaloniki, Istanbul, Izmir*, Frankfurt a. M.: Peter Lang Verlag, 2007,

Yavuz Köse (ed) with a forward of Surayia Faroqhi, Istanbul: vom imperialen Herrschersitz zur Megapolis, München: Martin Meidenbauer 2006, 450

Κολώνας, Β., *Ελληνες αρχιτέκτονες στην Οθωμανική Αυτοκρατορία (19ος-20ός αι.)*, Αθήνα: Ολκός, 2005

Gül, M. - Lamb, R., "Mapping, regularizing and modernizing Ottoman Istanbul: aspects of the genesis of the 1839 Development Policy", *Urban History*, 32/3 (2004) 420-436.

Ph. Mansel, *Consantinople, City of the World's desire*, London 1995

Μήλλας, Α. *Πέρα, το Σταυροδρόμι της Ρωμοσύνης*, Αθήνα: Μίλητος, [2002]

*Oliver Jens Schmitt, *Levantiner. Lebenswelten und Identitäten einer ethnokonfessionellen Gruppe im osmanischen Reich im 'langen 19. Jahrhundert'*, München: R. Oldenbourg Verlag, 2005

Σταματόπουλος, Κ. – Μήλλας, Α., *Κωνσταντινούπολη: αναζητώντας τη βασιλεύουσα*, Αθήνα: Λούση Μπρατζιώτη, 1990

* Tischler, U. (επιμ.), *From 'milieu de mémoire' to 'lieu de mémoire'. The cultural memory of Istanbul in the 20th cent.*, München: Martin Meidenbauer, 2006.

ΛΙΒΟΡΝΟ

*Δέσποινα ΒΛΑΜΗ, *Το φιορίνι, το σιτάρι και η οδός του κήπου: Έλληνες έμποροι στο Λιβόρνο, 1750-1868*, Αθήνα 2000

*J.P. FILIPPINI-L. MEIGNEN- C.ROURE- D. SABATIER- G.STEFANIDIS, *Dossiers sur le commerce français en Méditerranée orientale au XVIII siècle*, Paris 1976

*J.P. FILIPPINI, «La navigation entre Livourne et le Levant dans les dernières années de l'Ancien Régime», στο: *Αφιέρωμα στον Ν. Σβορώνο*, Ρέθυμνο 1986, 156-179.

*Μ. ΜΑΝΟΥΣΑΚΑΣ, «Η αυτοβιογραφία του εμπόρου του Λιβόρνου Αλέξανδρου Πατρινού και οι εντυπώσεις του από το Παρίσι...(1810)», *Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών*, 63, 1(1988) 235-272.

*G.PANESSA, *Le comunità greche a Livorno*, Livorno 1991

*Κώστας ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, *Οι κώδικες γάμων και βαπτίσεων της ελληνικής κοινότητας Λιβόρνου 1760-...*, Πάτρα 1986

*Κώστας ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, *Οι Κωστάκηδες της Αχαΐας και του Λιβόρνου*, Αθήνα 1968

ΜΑΣΣΑΛΙΑ

*Charles CARRIERE, *Négociants Marseillais au XVIIIe siècle. Contribution à l'étude des économies maritimes*, Institut de Provence, I-II, 1973

*#Pierre ECHINARD, *Greco et Philhellènes à Marseille de la Revolution française à l'indépendance de la Grèce*, Marseille 1973

*Anna MANDILARA, *The Greek Business Community in Marseilles, 1816-1900. Individual and network Strategies*, διδ. Διατριβή, European University Institute, Φλωρεντία 1998

*Ευάγγελος ΠΡΟΝΤΖΑΣ, *Από την ενορία στο χρηματιστήριο: η ελληνική κοινότητα της Μασσαλίας (1820-1979)*, Αθήνα 2005

ΝΑΠΟΛΗ

*J. HASSIOTIS, *La comunità greca di Napoli dal XV al XVI sec»*, *Il Veltro*, i1983, 477-489

#Antonio Di VITTORIO, *Il Commercio tra Levante ottomano e Napoli nel secolo XVIII*, Napoli 1979

ΠΑΤΡΑ

*Μαρία-Χριστίνα ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ, *Οικογενειακή στρατηγική και εμπορικός ανταγωνισμός. Ο οίκος Γερούση τον 19^ο αιώνα*. Αθήνα ΜΙΕΤ, 2003

Frangakis-Syrett, Elena, 'Patras and its hinterland: Cityport development and regional change in 19th century Greece'. [Offprint from: Cityports, Coastal Zones and Regional Change, edited by Brian Hoyle, p.121-136]]

#Αλέκος ΜΑΡΑΣΛΗΣ, *Πάτρα 1900*, Πάτρα 1978

*Νίκος ΜΠΑΚΟΥΝΑΚΗΣ, *Πάτρα 1828-1860. Μια ελληνική πρωτεύουσα στον 19^ο αιώνα*, Αθήνα 1988

Νίκος ΜΠΑΚΟΥΝΑΚΗΣ, *Πάτρα*, Αθήνα, Ολκός, 2005

Κ. ΣΤΑΙΚΟΣ- Τρ. ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ (επιμ), *Πάτρα*, 2006

#Στέφανος Ν. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ, *Ιστορία της πόλεως Πατρών από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι 1821*, έκδ. Β', με επιμ. Κώστα Ν. Τριανταφύλλου, Πάτρα 1950

*Κώστας ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, *Ιστορικών Λεξικών Πατρών*

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

*ΓΙΑΝΝΙΤΣΙΩΤΗΣ, Γιάννης, *Η κοινωνική ιστορία του Πειραιά. Η συγκρότηση της αστικής τάξης, 1860-1910*, Νεφέλη, Αθήνα, 2006

*Lila LEONTIDOU, *The Mediterranean city in transition : social change and urban*: Cambridge ,Cambridge University Press 1990

*Λίλα ΛΕΟΝΤΙΔΟΥ, *Πόλεις της σιωπής : εργατικός εποικισμός της Αθήνας και του Πειραιά, 1909-1940*, Αθήνα , ΕΤΒΑ. 1989

*Ιωάννης ΜΠΑΦΟΥΝΗΣ, *La formation d'une ville nouvelle le Piree au XIX siecle (1835-1879)*, διδ. διατριβή, Paris : Universite de Paris Sorbonne, 1985

*Βάσιας ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ, *Πειραιάς, 1835-1870 : εισαγωγή στην ιστορία του Ελληνικού Μάντσεστερ*, Αθήνα : Καστανιώτης 1984

*Πέτρος ΠΙΖΑΝΙΑΣ - Γιώργος Ν. ΜΗΤΡΟΦΑΝΗΣ (επιμ.), *Πειραιάς, Ερμούπολη, Πάτρα*, Αθήνα : ΜΙΕΤ, 1991

ΡΑΓΟΥΖΑ (DUBROVNIK)

- *Sergio ANSELMI- Paola PIERUCCI- Antonio Di VITTORIO (eds), *Ragusa(Dubrovnik) una Republica Adriatica : saggi di storia economica eb finanziaria*, Bologna : Cisalpino, 1994
- *Francis William CARTER, *Dubrovnik (Ragusa) - a classic city-state*, London 1972
- *Baria KREKIC, *Dubrovnik (Raguse) et le Levant au moyen age*, Ecole Pratique des Hautes Etudes (France) Section des sciences conomiques et sociales, Paris : Mouton, 1961
- *Baria KREKIC, *Dubrovnik, Italy and the Balkans in the late Middle Ages*, London : Variorum Reprints, 1980
- * Στέφανος Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, *Ελληνικά έγγραφα από το Ιστορικό Αρχείο της Ραγούσας : Dubrovnik* , Αθήνα 1977
- #Antonio Di VITTORIO (ed), *Ragusa e il Mediterraneo. Ruolo e funzione di una Repubblica marinara tra Medioevo ed Età moderna* Bari 1988
- #Antonio Di VITTORIO, *Finanze e moneta a Ragusa nell'età delle crisi*. Napoli 1983

ΡΟΔΟΣ

- *Maria EFTHYMIΟΥ- CHATZILACOU, *Rhodes et sa région élargie au XVIIIe siècle: Les activités portuaires*. Athènes 1988

ΣΜΥΡΝΗ

- # Καραμπέτ Χατσεριάν, *Στη Σμύρνη το 1922*, Αθήνα Πατάκης
- Σμύρνη. Η Μητρόπολη του Μικρασιατικού Ελληνισμού*, Αθήνα, Έφεσος, 2001,
- Η Σμύρνη πριν την Καταστροφή*, αφιέρωμα της εφημ Ελευθεροτυπία, Ιστορικά, τεύχος 148, 29. 8. 2002
- Σμύρνη, Η Μητρόπολη του Μικρασιατικού Ελληνισμού*, Αθήνα: ΤΑ ΝΕΑ, χαμένες πατρίδες, 2002
- *Eldem EDHEM- Daniel GOFFMAN, -Bruce MASTERS, *The ottoman city beteen East and West Aleppo, Izmir and Istanbul*, Cambridge University Press, 1999
- Fuhrmann, Malte, *Der Traum vom deutschen Orden. Zwei deutsche Kolonien im Osmanischen Reich 1851-1918*, Frankfurt / New York: Campus Verlag, 2006
- *Daniel GOFFMAN , *Izmir and the Levantine world (1550-1650)* , Seattle : University of Washington Press, 1990
- #Vangelis Kechriotis, *The Greeks of Izmir at the end of the empire. A non-muslim Ottoman community between autonomy and patriotism*. PhD, Leiden Univ. 2005 [eho pdf](#)
- * Εντμόν ΜΠΟΥΑΣΟΝΑ, *Σμύρνη : Εικόνα της Ελλάδας* , Αθήνα : Μορφές (χ.χ.) [και νέα εκδοση με μελέτες από το Μουσείο Μπενάκη και ΙΜΕ]
- * Φίλιππος Κ. ΦΑΛΜΠΙΟΣ, *Ο Φραγκομαχαλάς της Σμύρνης : ιστορική μελέτη*, Αθήναι : Ιωλκός, 1969
- * Φίλιππος Κ. ΦΑΛΜΠΙΟΣ, *Δύο ταξίδια στη Σμύρνη : 1740 και 1742 Κατσαίτης , Μάρκος-Αντώνιος , 1717-1787*, Αθήνα : Ένωση Σμυρναίων, 1972

*Ελενα ΦΡΑΓΚΑΚΗ-SYRETT, *Οι Χιώτες έμποροι στις διεθνείς συναλλαγές, 1750-1850*, Αθήνα : Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, 1995

*Ελενα ΦΡΑΓΚΑΚΗ-SYRETT, *The commerce of Smyrna in the eighteenth century : 1700-1820*, Athens : Centre for Asia Minor Studies, 1992

Elena FRANGAKIS-SYRETT, «Commerce in the Eastern Mediterranean from the 18th to the early 20th Centuries: The City-Port of Izmir and its hinterland», *International Journal of Maritime History*, X, No2 (Dec. 1998) 125-154

Elena FRANGAKIS-SYRETT, «Implementation of the 1838 Anglo-Turkish Convention on Izmir's trade. European and minority merchants», *New Perspectives on Turkey*, 7 (1992) 91-112

Fuhrmann, M., "Vom stadtpolitischen Umgang mit dem Erbe der Europäisierung in Istanbul, Izmir und Thessaloniki", στο: Tischler, U. - Zelepos, I. (επιμ.), *Bilderwelten – Weltbilder. Die Gegenwart der Vergangenheit in postosmanischen Metropolen Südosteuropas: Thessaloniki, Istanbul, Izmir*, Frankfurt a. M.: Peter Lang Verlag, 2007,

Hervé GEORGELIN, *La fin du Smyrne. Du cosmopolitisme aux nationalismes*. Paris, CNRS 2005

Φάλμπος, Φ., *Ο φραγκαμαχαλάς της Σμύρνης: ιστορική μελέτη*, Αθήνα: Ιωλκός, 1969

* Ber. RANDOLPH , *The Present state of the islands in the Archipelago : Sea of Constantinople, and Gulph of Smyrna; with the islands of Candia and Rhodes*, Αθήνα : Καραβίας, 1983

* Charles de SCHERZEER, *Σμύρνη : θεώρηση γεωγραφική, οικονομική και πολιτιστική* (μετ. Μπαλωτή, Ξένη), Αθήνα : Ιστορητής, 1995

*Oliver Jens SCMITT, «Levantins, Européens et jeux d'identité», στο: Smyrnelis (επιμ.), *Smyrne, une ville*, ό.π., σ. 106-120.

*Marie-Carmen SMYRNELIS, *Une société hors de soi: identités et relations sociales à Smyrne aux XVIIIe et XIXe s.*, Thèse de doctorat, Paris 2000, I-II. (Paris Peeters 2005)

Marie-Carmen SMYRNELIS, Smyrne au XIXs. Organisation et utilisation de l'espace urbain, στο *Πρακτικά του Β Διεθνούς Συνεδρίου, «Η Πόλη στους νεότερους χρόνους. Μεσογειακές και Βαλκανικές όψεις (19^{ος}-20ός αι.)*», Αθήνα 2000, 371-387

Marie –Carmen SMYRNELIS, (ed) *Smyrne, la ville oubliée, 1830-1930. Mémoires d'un grand port ottoman*. Paris, Autrement, 2006

Σολομωνίδης, Χρ., *Της Σμύρνης: συνοικίες – δρόμοι – απόκριες – Πάσχα – ζωγράφοι – λέσχεις – χοροί – αθλητισμός – μέλη – γλωσσάριο – διάφορα*, Αθήνα 1957

Feryal Tansuğ, "The Greek Community of Izmir/Smyrna in an age of Transition: The relationship between Ottoman Centre-Local Governance and the Izmir/Smyrna Greeks, 1840-1866", *British Journal of Middle Eastern Studies*, 38/1 (2011), 41-72

* Κυριάκος **Τσαγκρίδης**, *Από την ουτοπία στον τόπο. Η πόλη της Σμύρνης*, Αθήνα: Leader books, 2001

Necmi ÜLKER, *The rise of Izmir 1688-1740*, Ann Arbor, Michigan , 1974

Ο έξω-Ελληνισμός. Κωνσταντινούπολη και Σμύρνη (1800-1922). Πνευματικός και κοινωνικός βίος (30-31 Οκτ. 1998), Επιστ. Συμπόσιο Εταιρείας Σπουδών εοελληνικού Πολιτισμού/Σχολή Μωραΐτη, Αθήνα 1999

Zandi-Sayek, S., *Ottoman Izmir. The rise of a cosmopolitan port, 1840-1880*, University of Minnesota Press

ΤΕΡΓΕΣΤΗ

#Elio APIH, *Trieste, Roma-Bari, Laterza*, 1988

#Tullia CATALAN, *La comunità ebraica di Trieste (1781-1914). Politica, società e cultura*, Quaderni del Dipartimento di Storia, Università degli Studi di Trieste, Trieste 2000

#G. CERVANI- L. BUDA, *La comunità israelitica di Trieste nel secolo XVIII*. Udine 1973

Emporio e Portofranco di Trieste, scritta dal procuratore civico ad ordine speciale del Consiglio municipale, Trieste 1864

#Roberto FINZI, Loredana PANARICI, Giovanni PANJEK (eds), *Storia economica e sociale di Trieste*, I-II, Trieste 2003

#Ezio GODOLI, *Trieste*, Roma, Laterza, 1984

*Όλγα ΚΑΤΣΙΑΡΔΗ- HERING, *Η Ελληνική παροικία της Τεργέστης, 1750-1830*, A-B, Αθήνα 1986

#Anna MILLO, *L'Elite del potere a Trieste. Una biografia collettiva 1891-1938*, Milano 1989

#Girogio MILOSSEVICH, *I Serbi a Trieste. Storia, religione, Arte*, Istituto per l'Enciclopedia del Friuli Venezia Giulia, 1978

#Jan Morris. *Trieste and the Meaning of Nowhere*. London: Faber and Faber,

2001(*εχω ελληνικά*)

*Marco POZZETTO, Olga KATSIARDI ed altri, *Il Nuovo Giorno. La comunità greco-orientale di Trieste. Storia e Patrimonio artistico-culturale*, Istituto per l'Enciclopedia del Friuli Venezia Giulia, 1982

#Mario STOCK, *Nel segno di Geremia, storia della comunità israelitica di trieste dal 1200*, Istituto per l'Enciclopedia del Friuli Venezia Giulia, 1979

#Attilio TAMARO, *Storia di Trieste, I-II*, Trieste 1924 (1976)

#Maria Teresa, *Trieste e il PortoFranco* (edizione del Comune di Trieste), 1981